

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ на контент Платформи розвитку дошкільнят «НУМО»

Контент Платформи розвитку дошкільнят «НУМО» значною мірою враховує недискримінаційний підхід в освіті. Як позитивні напрацювання авторського колективу можна навести такі:

- наявність безособових (геометричних) умовних позначок (піктограм) як символу кожного розділу;
- звертається увага на різноманітність людей («Я постійно зауважувала, чим ми відрізняємося. Ми всі в чомусь схожі, а в чомусь відмінні». Р. 7 1);
- наскрізне використання слова «дитина» замість окремих «хлопчик», «дівчинка»;
- велика кількість прикладів, у яких з дитиною проводить час саме тато або тато разом з мамою, з різними членами родини («...ви вибрали тісто, бо виготовляли його разом з мамою й дідусем.» (Р. 9.9), «...в дитинстві ви мали ляльку й гралися з батьками...» (Р. 11.2));
- використання в деяких випадках у реченнях паралельних займенників «він-вона», а саме: «Дає собі позитивну оцінку: «Я хороший (-а)!» (Р. 7.6), «...оцінювання власних вчинків: «Я зробив (-ла)» (Р. 7.9), вони завжди казали: «Ти хороший (-а), але те, що ти зробив (-ла), – погано» (Р. 7.9).
- відсутність дискримінації за соціальним походженням, расою, кольором шкіри, місцем проживання, релігійними й іншими переконаннями.

Авторський колектив наводить приклади подолання стереотипних уявлень про заняття і риси, якості хлопчиків й дівчаток («Розкажіть, як грали у футбол і почули: «О, який хлопчик!», «Я образилася: хіба лише хлопчики грають у футбол?», «Чоловіки й жінки мають відмінності, але й багато схожого. Немає обмежень – хіба що народити дитину й годувати її грудьми може лише жінка.», «Замість «ти ж дівчинка, ти повинна», «хлопчики не плачуть», кажіть «дівчатка й хлопчики можуть..., їм важливо...», «Чи виявляє повагу до хлопчиків і дівчат із погляду статі? Як пояснити, що й хлопчиком, і дівчинкою бути «правильно», комфортно й безпечно?»).

Разом з тим виявлено моменти, що не відповідають недискримінаційному підходу в освіті. Найбільше у змісті виявлено ряд прикладів стереотипів та дискримінації за ознакою статі. Наприклад, описи занять, що, згідно гендерних стереотипів, вважаються жіночою роботою. Це приготування їжі (Р. 5.3, Р. 9.8, Р. 10.7), годування сніданком дитини (Р. 11.1), миття посуду (Р. 5.2), розбирання валізи і складання речей (Р. 2.7, Р. 2.10), стояння у черзі в магазині (Р. 10.4), слідкування за чистотою (Р. 2.6). Наявні так само стереотипні уявлення про хлопчиків як таких, що можуть бути неохайними, тоді як дівчатка такими не показані (до речі, феєю чистоти також виступає істота жіночого роду (Р. 6.4, Р. 10.3). Таким чином закріплюються стереотипні уявлення про розподіл обов'язків в сім'ї відповідно до статі людини.

Мова контенту є майже цілком андроцентричною. Наприклад, слово «дорослий» вживається цілковито у чоловічому роді, хоча, очевидно, що до цієї категорії відносяться і дорослі жінки («доросла»). Скрізь зустрічається слово «малюк» без вживання фемінітиву («малючка»). Історії з дитинства розповідаються (розділи «Розкажи») тільки від імені чоловіка, складається враження, що жінки не мають історій про своє дитинство. Назви пропонованих ігор так само подані тільки у чоловічому роді («Вчений і робот», «Я чарівник», «Чому він плаче?» тощо). Такий андроцентричний підхід щодо мови може сприяти впевненості педагогічної спільноти і батьківства у більшій важливості чоловіка, нормованості саме чоловічого роду в сім'ї.

На цьому тлі слово «вихователька» подається тільки в жіночому роді, що так само сприяє закріпленню уявлень, що цією професією можуть займатися тільки жінки, а виховання маленьких дітей – лише «жіноча» справа.

У контенті платформи наявні також стереотипні уявлення щодо сімейного стану – нормативною є, фактично, лише одна модель сім'ї. Однак, очевидно, що далеко не всі діти живуть з двома батьками (а можуть жити окремо з мамою чи з татом, або з іншими близькими людьми), тому доречно було б бодай в окремих випадках показати різноманіття сімей (аби кожна дитина впізнала свою), а поряд зі словом «батьки» використати слова «рідні», «близькі» тощо. Це відповідало б тим реальним обставинам, у яких живе частина дітей.

Далі наведені конкретні приклади у вигляді рекомендації щодо окремих розділах платформи.

Поданий варіант	Рекомендовані зміни
<p>1.«Емоційний відгук дитини на появу дорослого...» (наскрізно, де зустрічається слово «дорослий») <i>Доречно додати фемінітив, бо діти бачать і чоловіків, і жінок.</i></p>	<p>Додати: «Емоційний відгук дитини на появу дорослого чи дорослої...»</p>
<p>4. Розкажи. «...одного разу я пошкодив бабусині окуляри.... Мені важко було зізнатись, але я зробив це. Бабуся сказала, щоб наступного разу я був обережнішим, але похвалила мене за те, що я зізнався. Я дуже любив свою бабусю, вона ніколи мене не сварила.» <i>Андроцентрична мова.</i></p>	<p>Змінити: «...одного разу я пошкодив/-ла бабусині окуляри... Мені важко було зізнатись, але я зробив/-ла це. Бабуся сказала, щоб наступного разу я був/-ла обережнішим/-ою, але похвалила мене за те, що я зізнався/-лася. Я дуже любив/-ла свою бабусю, вона ніколи мене не сварила.»</p>
<p>5. Розкажи. «...якось я йшов із бабусею із садочка, під ногами було багато барвистого листя, що впало з дерев. Я підняв один листочок...» <i>Андроцентрична мова.</i></p>	<p>Змінити: «...якось я йшов/-ла із бабусею із садочка, під ногами було багато барвистого листя, що впало з дерев. Я підняв/-ла один листочок...»</p>
<p>6. Розкажи. «...коли я був маленьким, то</p>	<p>Змінити: «...коли я був/-ла</p>

хотів про все дізнатися. Я часто запитував... Я ставив багато запитань...» <i>Андроцентрична мова (важливо показати, що не тільки хлопчикам властива дослідницька поведінка).</i>	маленьким/ -ою , то хотів/ -ла про все дізнатися. Я часто запитував/ -ла ... Я ставив/ -ла багато запитань...»
9. Розкажи. «...щоранку, коли я приходив до дитячого садочка...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...щоранку, коли я приходив/ -ла до дитячого садочка...»
10. Зроби. «Під час гри з дитиною треба вигукувати: «Ура! Я виграв!». Або: «Я програв!»». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Під час гри з дитиною треба вигукувати: «Ура! Я виграв/ -ла !». Або: «Я програв/ -ла !»».
10. Зроби. «...перетворюємо її на вченого чи ведучого програми.» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...перетворюємо її на вченого/ -у чи ведучого/ -у програми.»
6. Розкажи. «...Мама показала, що спочатку треба змочити руки, потім намити, потерти й змити водою...» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінки.</i>	Змінити: «...Мама/ тато показала/ -в , що спочатку треба змочити руки, потім намити, потерти й змити водою...»
6. Зроби. «Гра «Вчений і робот». Вчений називає дії...» <i>Доречно використати фемінітив.</i>	Змінити: «Гра «Вчений/ -а і робот». Вчений/ -а називає дії...»
7. Розкажи. «...Ви приїхали з відпочинку й разом з мамою розбирали валізу, сортуючи різні речі.» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінки.</i>	Змінити: «...Ви приїхали з відпочинку й разом з мамою/ татом розбирали валізу, сортуючи різні речі.»
9. Зроби. «Дорослий задає напрямок...»	Змінити: . «Доросла людина задає напрямок...»
10. Розкажи. «Розкажіть історію про те, як з мамою ви розкладали речі в шафі...» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінки.</i>	Змінити: «Розкажіть історію про те, як з мамою/ татом ви розкладали речі в шафі...»
2. Розкажи. «...Я любила наносити фарбу на вологу серветку й дивитись... Потім ми із сестрою вигадували...» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінки.</i>	Змінити: «...Я любила/ -в наносити фарбу на вологу серветку й дивитись... Потім ми із сестрою/ братом вигадували...»
3. Зроби. «Гра «Я чарівник»... Спитайте: «Якби ти був чарівником...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Гра «Я чарівник/ -ця »... Спитайте: «Якби ти був чарівником/ -цею ...»
7. Зроби. «...А решта учасників мають відгадати його.» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...А решта учасників/ -ць мають відгадати його/ її .»
1. Зроби. «Ти побачив, що герою сумно, боляче, він образився?», «Ти здаєшся сумним...», «Смієшся, бо радий за героя?».	Змінити: «Ти побачив/ -ла , що герою/ -їні сумно, боляче, він/ вона образився/ -лася ?», «Ти

<i>Андроцентрична мова.</i>	здаєшся сумним/ -ою... », «Смієшся, бо радий/ -а за героя/ -їню? ».
3. Спитай. «Як малюк виражає свій настрій?» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Як малюк/ -чка виражає свій настрій?»
5. Зроби. «Гра «Чому він плаче?» Малюк визначає причину й заспокоює. Підкажіть дії: біль – звернутися до лікаря...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Гра «Чому він/ вона плаче?» Дитина визначає причину й заспокоює. Підкажіть дії: біль – звернутися до лікарні...»
6. Зроби. «Не відриваючи погляду від обличчя партнера, малюйте його портрет...». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Не відриваючи погляду від обличчя партнера/ -ки , малюйте його/ її портрет...»
10. Розкажи. «...Мені дуже хотілося її втішити, і я почав шукати іграшку... А потім мама сказала: «Як добре, що ти допоміг сестрі...» <i>Стереотипне уявлення про ролі хлопчиків і дівчаток.</i>	Змінити: «...Мені дуже хотілося її втішити, і я почав/ -ла шукати іграшку... А потім мама сказала: «Як добре, що ти допоміг/ -ла сестрі...»
2. Розкажи. «...Ви пожалілися мамі. Вона присіла, глянула вам у вічі й пообіцяла допомогти, коли доміє посуд...» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок.</i>	Змінити: «...Ви пожалілися рідній людині . Вона присіла, глянула вам у вічі й пообіцяла допомогти, коли доміє посуд...»
2. Зроби. «...малюк зрозуміє, що терпіння – дієвий спосіб отримати бажане.» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «... дитина зрозуміє, що терпіння – дієвий спосіб отримати бажане.»
3. Розкажи. «...як зацікавилися тим, що готує мама на кухні, і теж захотіли зварити кашу.» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок.</i>	Змінити: «...як зацікавилися тим, що готує мама чи тато на кухні, і теж захотіли зварити кашу.»
3. Зроби. «...в який малюк щодня домальовує зуб після чищення.» «Гра: дитина – інженер...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...в який дитина щодня домальовує зуб після чищення.» Змінити: «Гра: дитина – інженер/ інженерка ...»
5. Розкажи. «...як вас хвалили батьки: «Ти так добре прибрав!» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...як вас хвалили батьки або рідні : «Ти так добре прибрав/ -ла !»
6. Розкажи. «...Вихователька піднімала руку...» <i>Стереотипне уявлення про професії жінок.</i>	Змінити: «...Вихователька або вихователь піднімала/ -в руку...»
7. Зроби. «...як герої просять про	Змінити: «...як герої/ героїні

допомогу...» <i>Андроцентрична мова.</i>	просять про допомогу...»
8. Розкажи. «...не отримали бажаної ролі героя в казці.... висловити свою образу допомогла вихователька, запитавши: «Ти зараз засмучений?» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...не отримали бажаної ...ролі в казці.... висловити свою образу допомогла/ -іг вихователька/ -ль , запитавши: «Ти зараз засмучений/ -а ?»
9. Зроби. «Граємо в чарівника, який знає все про емоції... кожен з нас може бути чарівником, перетворюючи емоції.» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Граємо в чарівника/ -цю , який/ -а знає все про емоції... кожен/ -а з нас може бути чарівником чи чарівницею , перетворюючи емоції.»
10. Розкажи. «...Після цього я почувався дуже добре.» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...Після цього я почувався/ -лася дуже добре.»
1. Розкажи. «...що в дитинстві я полюбляв гратися телефоном...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...що в дитинстві я полюбляв/ -ла гратися телефоном...»
1. Зроби. «...Дитина може перетворитися на будь-кого: капітана корабля, кухаря, двірника.... Важливо, щоб дитина почувалася головним героєм.» <i>Андроцентрична мова. Виглядає так, що дитина може бути тільки хлопчиком.</i>	Змінити: «...Дитина може перетворитися на будь-кого: капітана/ -ку корабля, кухаря/ -ку , двірника/ -чку .... Важливо, щоб дитина почувалася головним/ -ою героєм/ -їнею .»
2. Розкажи. «Я полюбляла гратися ляльками: розсаджувала їх та уявляла, що я мама/вихователь, і повторювала їхні слова... Я розмовляла голосами різних героїв і відповідала їм, як доросла.» <i>Андроцентрична мова.</i> <i>Стереотипне уявлення про професії і заняття жінок.</i>	Змінити: . «Я полюбляла/ -в гратися ляльками: розсаджувала/ -в їх та уявляла/ -в , що я мама (тато)/вихователь/ -ка , і повторювала/ -в їхні слова... Я розмовляла/ -в голосами різних героїв/ -нь і відповідала/ -в їм, як доросла/ -ий .»
2. Зроби. «Запропонуйте дитині стати художником або актором...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Запропонуйте дитині стати художником/ -цею або актором/ -кою ...»
2. Спитай. «...Чи озвучує вона дії героя...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...Чи озвучує вона дії героя/ -їні ...»
4. Розкажи. «...ви навчили цього свого друга.» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...ви навчили цього/ -цю свого/ -ю друга/ подругу .»
4. Зроби. «...Напишіть листа від «феї чистоти», в якому фея дякує дитині...» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок.</i>	Змінити: «...Напишіть листа від «феї / фея чистоти», в якому фея / фей дякує дитині...»
6, 8. Заголовок. «Сам...»	Змінити: «Сам/ сама ...»

<i>Андроцентрична мова.</i>	
8. Розкажи. «...у садочку був хлопчик, з яким не хотілось гратися через його неохайність. Якось він прийшов до садочка дуже охайним і ви його не впізнали...» <i>Стереотипне уявлення про зовнішній вигляд хлопчиків, їхню нечистоплотність.</i>	Змінити: пропонується замінити цей приклад на інший , наприклад, про те, що хлопчик чи дівчинка забруднилися під час прогулянки.
10. Зроби. «Пограйтесь у модельєра...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Пограйтесь у модельне агентство »
3. Зроби. «...Пограйтесь з дитиною у фотографа...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...Пограйтесь з дитиною у фотографа/ -ку ...»
5. Розкажи. «...Вам закортіло погратися машинкою іншого хлопчика...» <i>Стереотипне уявлення про іграшки, якими граються хлопчики.</i>	Змінити: «...Вам закортіло погратися іграшкою іншого хлопчика...»
5. Зроби. «Дитина й вередун»: «вередун» відбирає...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Дитина й вередун/ -ка »: «вередун/ -ка » відбирає...»
8. Розкажи. «...садили довкола свої іграшки (це були пацієнти). При цьому ви почувалися справжнім лікарем...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...садили довкола свої іграшки (це були пацієнти/ -ки). При цьому ви почувалися справжнім лікарем/ -кою ...»
8. Зроби. «...каже: «Я песик» («Я радість», «Я кухар»)...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...каже: «Я песик» («Я радість», «Я кухар/ -ка »)...»
10. Розкажи. «У тата таке прізвище, у мене таке прізвище й у тебе також. Ми одна сім'я!». <i>У членів однієї сім'ї не обов'язково може бути одне прізвище на всіх.</i>	Змінити: «У тата таке прізвище, у мене таке прізвище й у тебе також. Але в сім'ї можуть бути і різні прізвища! ».
3. Зроби. «Гра «Скнара й добряк». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Гра «Скнара й добряк/ -чка ».
3. Зроби. «Пограйте в гру «Стиліст і модель». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: Пограйте в гру «Стиліст/ -ка і модель».
8. Розкажи. «Розкажіть, як спостерігали за тим, як мама готувала вечерю, робила салат...». <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок.</i>	Змінити: «Розкажіть, як спостерігали за тим, як мама (тато) готувала/ -в вечерю, робила/ -в салат...»
8. Зроби. «Гра «Фантазери». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Гра «Фантазери і фантазерки ».
10. Зроби. «...ставлячи запитання: «А що зробив би супергерой? А що зробив би	Змінити: «...ставлячи запитання: «А що зробив/ -ла би супергерой/ -

лиходій? А що зробив би твій друг? А що зробив би боягуз?». <i>Андроцентрична мова.</i>	їня? А що зробив/ -ла би лиходій/ -ка ? А що зробив/ -ла би твій/ твоя друг/ подруга ? А що зробив/ -ла би боягуз/ -ка ?»
1. Розкажи. «...Коли він біг до дороги, мама наздоганяла його й казала, що там небезпечно, пояснювала чому. Мені мама сказала, що він іще дуже маленький і тільки вчиться...». <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок.</i>	Змінити: «...Коли він біг до дороги, мама (тато) наздоганяла/ -в його й казала/ -в , що там небезпечно, пояснювала/ -в чому. Мені мама (тато) сказала/ -в , що він іще дуже маленький і тільки вчиться...»
1. Зроби. «Гра: ведучий каже «стоп», і всі мають завмерти... Потім ведучий каже...». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Гра: ведучий/ -ча каже «стоп», і всі мають завмерти... Потім ведучий/ -ча каже...»
2. Розкажи. «...мама сказала: «Молодець, ти дуже уважний». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...мама сказала: «Молодець, ти дуже уважний/ -а ».
3. Розкажи. «...Тоді мама вам пояснила, чому так сталося, і допомогла навчитися безпечно відчиняти й зачиняти двері...». <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок.</i>	Змінити: «...Тоді мама (тато) вам пояснила/ -в , чому так сталося, і допомогла/ -іг навчитися безпечно відчиняти й зачиняти двері...»
3. Зроби. «...Просимо, щоб дитина була мешканцем цієї планети...». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...Просимо, щоб дитина мешкала на цій планеті...»
4. Розкажи. «Розкажіть, як мама стояла в черзі до каси в магазині, а до вас звернувся незнайомець...» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок і чоловіків.</i>	Змінити: «Розкажіть, як мама (тато) стояла/ -в в черзі до каси в магазині, а до вас звернувся/ -лася незнайомець/ -ка ...»
4. Зроби. «...Не можна йти з незнайомцем, навіть якщо він називається знайомим...». Гра «Супергерої безпеки»: дитина – «лиходій» <i>Стереотипне уявлення про ролі чоловіків.</i>	Змінити: «...Не можна йти з незнайомцем/ -кою , навіть якщо він/ вона називається знайомим/ -ою ...» Гра «Супергерої/ -їні безпеки»: дитина – «лиходій/ -ка »
4. Спитай. «Чи бувало, що незнайомці розмовляли з дитиною?... Як сформувати навичку безпечної поведінки з незнайомцями?» <i>Стереотипне уявлення про ролі чоловіків.</i>	Змінити: . «Чи бувало, що незнайомці/ -ки розмовляли з дитиною?... Як сформувати навичку безпечної поведінки з незнайомцями/ -ками ?»
6. Зроби. «...Для мене важливо, щоб ти був у цілковитій безпеці...». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...Для мене важливо, щоб ти був/ -ла у цілковитій безпеці...».
7. Зроби. «Пограйте в регулювальника.»	Змінити: «Пограйте в

<i>Андроцентрична мова.</i>	регулювальника/ -цю. »
8.Зроби. «... А тепер ти дорослий і сам можеш бути супергероєм безпеки». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «... А тепер ти дорослий/ -а і сам/ -а можеш бути супергероєм/ -їнею безпеки».
9. Розкажи. «... як у вас болів живіт і мама сказала: «Покажи де...». Тоді мама подзвонила лікареві. Він прийшов...» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок.</i> <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «... як у вас болів живіт і мама (тато) сказала/ -в: «Покажи де...». Тоді мама (тато) подзвонила/ -в лікареві/ -ці. Він/ вона прийшов/ -ла... »
9. Зроби. «Пограйте в пацієнтів і лікарів...». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: . «Пограйте в пацієнтів/ -ок і лікарів/ -ок... »
10. Розкажи. «...на прогулянці до вас швидко наближався незнайомиць...» <i>Стереотипне уявлення про ролі чоловіків.</i>	Змінити: «...на прогулянці до вас швидко наближався/ -лася незнайомиць/ -ка... »
1. Розкажи. «...коли ви прибігали на кухню снідати, мама нагадувала...». <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок.</i>	Змінити: «...коли ви прибігали на кухню снідати, мама або тато нагадували...»
2. Зроби. Гра «Я загадав» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: Гра «Я загадав / згадала»
3. Розкажи. «...як одного разу спостерігали за хлопчиком, який не хотів мити руки. Його мама пояснювала, вмовляла, але хлопчик вередував...». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...як одного разу спостерігали за дітьми , які не хотіли мити руки. Мама (тато) пояснювала/ -в , вмовляла/ -в , але діти вередували...»
3. Зроби. «Дитина – помічник феї чистоти й гігієни. Батьки можуть написати листа від імені феї гігієни з проханням зробити дитину головною з гігієни в сім'ї, щоб вона нагадувала всім мити руки.» <i>Стереотипне уявлення про ролі дівчаток.</i>	Змінити: «Дитина – помічник/ -ця феї / фея чистоти й гігієни. Батьки можуть написати листа від імені феї / фея з проханням зробити дитину головною з гігієни в сім'ї, щоб вона нагадувала всім мити руки.»
7. Розкажи. «...як ви з мамою готували салат, і мама розповідала щось цікаве про овочі...» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок.</i>	Змінити: «...як ви з дорослими готували салат, і вони розповідали щось цікаве про овочі...»
Передмова. «...саме час звернутися до фахівців...». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...саме час звернутися до фахового кола... »
1. Розкажи. «Гра «Хто я такий?»». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: Гра «Хто я такий/ така? ».
2. Розкажи. «...Хоча маленьким ви й не знали слів...».	Змінити: «...Хоча маленьким/ -ою ви й не знали слів...»

<i>Андроцентрична мова.</i>	
5. Передмова. «Говорить зрозуміло для слухачів...». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Говорить зрозуміло для тих, хто слухає...»
9. Зроби. «Гра «Я загадав...»» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Гра «Я загадав/-ла...»»
2. Розкажи. «Розкажіть дитині, як вам малому подобалося, коли вас запитували, скільки вам років. Вам здавалося, що ви вже дорослий.» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Розкажіть дитині, як вам у малому віці подобалося, коли вас запитували, скільки вам років. Вам здавалося, що ви вже дорослий/-а.»
3. Розкажи. «...як малим ви щороку чекали...» <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...як малим/-ою ви щороку чекали...»
8. Розкажи. «...накривали з мамою на стіл і допомагали розставляти посуд. Розставили 6 тарілок, а ложок не вистачало. Мама запитала: «На скільки ложок менше?». Ви подивилися на дві тарілки без ложок і сказали: «На 2». Мама похвалила вас і припустила, що ви виростете математиком.» <i>Стереотипне уявлення про ролі жінок. Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «...накривали всі разом на стіл і ви допомагали розставляти посуд. Розставили 6 тарілок, а ложок не вистачало. Мама запитала: «На скільки ложок менше?». Ви подивилися на дві тарілки без ложок і сказали: «На 2». Мама похвалила вас і припустила, що ви виростете і будете добре знати математику..»
1. Зроби. «Ведучий називає об'єкт...». <i>Андроцентрична мова.</i>	Змінити: «Ведучий або ведуча називає об'єкт...»
7. Розкажи. «...кожного разу вчителька нагадувала, для чого це треба робити. Зараз ви розумієте, чому вчителька була така наполеглива...» <i>Стереотипне уявлення про професії жінок.</i>	Змінити: «...кожного разу вчителька або вчитель нагадувала/-в, для чого це треба робити. Зараз ви розумієте, чому вчителька або вчитель була/-в така/-ий наполеглива/-ий.
9. Розкажи. «...не спілкуватися з незнайомцями...» <i>Стереотипне уявлення про чоловіків.</i>	Змінити: «...не спілкуватися з незнайомцями чи незнайомками... »
10. Зроби. «...Чи можна відповідати незнайомцям?...» <i>Стереотипне уявлення про чоловіків.</i>	Змінити: «...Чи можна відповідати незнайомцям або незнайомкам?...»

Експертка з антидискримінації
в освіті, к.пед.н.

Т.В. Дрожжина